

ERIC SLEICHIM OVER DE 25STE VERJAARDAG VAN HET SAXOFOONKWARTET BLINDMAN

‘Muziek arrangeren is van alle tijden’

Eric Sleichim: ‘Echt goede composities voor een saxofoonkwartet blijven jammer genoeg nog steeds een zeldzaamheid.’ © Guy Kokken

ELISE SIMOENS
Achtien was Eric Sleichim, toen hij zijn oog liet vallen op de saxofoon. ‘Ik had met mijn schaarse spaargeld een tweedehands sax gekocht. Niet enkel de klank trok me aan, maar ook de bouw en werking van het instrument. Ik legde de saxofoon op mijn bed en richtte er een lamp op. Het werd een obsessie. Wekenlang deed ik niets anders dan dat fascinerende object uittesten.’
Zo snel mogelijk, we schrijven eind de jaren 1970, trok Sleichim naar het Brusselse conservatorium om er de sax onder de knie te krijgen. ‘Ik zag de klassieke studie als een verplichte passage. Maar aan het stoffige, vaak neoklassieke repertoire had ik meteen een gloeiende hekel. Zelfs de recentere composities van grote namen als Xenakis en Berio konden me niet echt bekoren. Het leek wel alsof niemand in de wereld van klassieke muziek dat instrument écht begreep. De sax werd op dezelfde manier behandeld als pakweg de viool, maar werkt veel trager. Hij ligt veel dicht bij de menselijke stem dan een viool of een dwarsfluit.’
Het vocale karakter van zijn instrument had Sleichim in de jazz ontdekt. ‘Een jazzsaxofonist herken je meteen. Ik raakte in de ban van het individuele geluid van

Het saxofoonkwartet Blindman bestaat 25 jaar en grijpt op die verjaardag terug naar het orgelrepertoire van Bach. Opperblindman Eric Sleichim neemt met de tubax een nieuw instrument ter hand, en zet zijn zoektocht naar andere klankwerelden verder. ‘In de klassieke muziek leek het wel alsof niemand de saxofoon echt begreep.’

Stan Getz en David Murray.’ Sleichim verslond jazz- en freejazz-platencollecties. Hij was niet meer weg te slaan uit het Antwerpse muziekcafé King Kong en ruidde het toen nog conservatieve Brusselse conservatorium in voor de meer revolutionaire Luikse tegenhanger.
In een hoog tempo zoog Sleichim alles op wat op hem afkwam. Terwijl in klassieke concerten rokkostuum en strikdas nog de norm waren, liep in Londen de eerste punker rond. ‘Ook in de Brusselse Beursschouwburg en de Ancienne Belgique viel heel wat te beleven. Niet enkel de rijke muziekscène fascineerde me, ik konkte

ook naar andere kunsten. Ik liep mensen tegen het lijf als Anne Teresa De Keersmaeker, Jan Fabre, Jan Decorte en Jan Lauwers.’ Samen met enkele gelijkgezinden stichtte Sleichim Maximalist!, een flexibele groep die onder meer de muziek verzorgde bij De Keersmaekers eerste dansvoorstellingen.
Op het eind van de jaren 80 was het tijd voor iets anders. Sleichims ergernissen over de klassieke saxofoon waren blijven sudderen, en leidden tot een heel nieuw verhaal. ‘In de klassieke kamermuziek voor saxofoon was het kwartet toen het hoogste goed. Het leek me ideaal om net

die klassieke formule op zijn kop te zetten.’ Het eerste optreden van Sleichims saxofoonkwartet vond plaats in het Paleis voor Schone Kunsten in 1988. ‘We mochten er spelen naar aanleiding van de opening van *De stoute jaren*, een tentoonstelling over mei 1968. Alleen al het feit dat we daar toen met elektronische versterking speelden, was voor klassieke musici een complete shock.’ Blindman was geboren. ‘De naam haalde ik uit een dadaïstisch woordenboek. *The blind man* bleek de titel van een magazine dat Marcel Duchamp begin twintigste eeuw in New York gelanceerd had. De gedachte achter het

tijdschrift was een blinde die ziende mensen doorheen een tentoonstelling zou gidsen. De link naar mijn bedoelingen met mijn saxofoonkwartet was gauw gelegd: de saxofoon op een verfrissende manier aan de luisteraar voorstellen.’

Zoektocht

Hoe kon Sleichim de rijke vocale saxofoonklank uit de jazz verzoenen met de precisie die hij op de conservatoriumbanken had geleerd? ‘Als jazzsaxofonisten meten herkenbaar zijn, dan is dat omdat ze elk hun eigen accenten leggen en een persoonlijke timing en articulatie hebben. Zo iets is natuurlijk onverzoenbaar met de nauwkeurigheid en eensgezindheid die de klassieke kamermuziek vergt. Speel maar eens een koraal van Bach als iedereen de noten op een andere manier en op een verschillend moment inzet en eindigt.’ Behalve die zoektocht naar een vocale en kamermuzikale klank, zou ook het gebrek aan geschikt repertoire tot Sleichims grootste bekommernissen blijven behoren. En dus sloeg Sleichim zelf aan het componeren en arrangeren. ‘Door het vocale karakter van mijn instrument, stortte ik me in eerste instantie op het gezongen repertoire uit de middeleeuwen

Eric Sleichim. © Guy Kokken

‘In de klassieke kamermuziek voor saxofoon was het kwartet het hoogste goed. Het leek me ideaal om net die formule op zijn kop te zetten’

en de renaissance. Paul Van Nevel en de leden van zijn Huelgas Ensemble leerden ons het belang van het woord en de dictie kennen in vocale muziek. Blijkt dat je die perfect kan overzetten op een saxofoon.’

Ook recenter klassiek repertoire belandde op Sleichims arrangeertafel. Inmiddels heeft het kwartet er ook projecten met muziek van Buxtehude, Schutz en een hele rist Amerikaanse componisten opzitten.
‘Echt goede composities voor een saxofoonkwartet blijven jammer genoeg nog steeds een zeldzaamheid. Nederlandse componisten rond Louis Andriessen voelen het instrument goed aan. En ook onze landgenoten Wim Henderickx, Luc Brewaeys en Annelies Van Parys drongen al door tot het hart van de saxofoonklank.’ Daarnaast zijn ook multimediale projecten heel belangrijk voor het Blindman-verhaal. ‘Een beginvoorwaarde is natuurlijk dat de rol van ons kwartet niet beperkt blijft tot het leveren van illustratieve muziek. Het is vooral de zoektocht naar raakvlakken en – liever nog – botsingen met de denkwereld van theatermakers en choreografen die me fascineren.’

Collectief

Na het geen twintig jaar van saxofoonklanken, begon Sleichim ook naar andere instrumenten te lonken. ‘En dus organiseerden we workshops en audities voor jonge percussionisten, strijkers en zangers. Tegen onze twintigste verjaardag was Blindman een collectief van vier kwartetten geworden.’

De kwartetten slopten Sleichims tijd als arrangeur en artistiek verantwoordelijke steeds meer op. ‘Toen we met Blindman [drums] in het kader van een project van

Ivo van Hove van Toneelgroep Amsterdam de hele wereld afreisden, merkte ik dat ik meer en meer ging zondigen tegen mijn eigen lijfspreuk. Om een saxofoonkwartet draaiende te houden, moet je minimaal wekelijks samen musiceren. Ik hakte toen de moeilijkste knoop uit mijn carrière door en liet mezelf vervangen als saxofonist in het kwartet.’
Naar aanleiding van de vijftienvingste verjaardag grijpt Blindman met *32 foot* terug naar het oeuvre van Bach. ‘Dit is geen herhaling van ons succesvolle *Blindman plays Bach* uit 1999. Die kwam er eigenlijk heel spontaan. Het was een logische uitloper van onze gewoonte om elke repetitie en soundcheck te beginnen met een koraal van Bach. Ons nieuwe project hangt samen met mijn fascinatie voor het orgel. Het orgel is een monster dat niet te evenaren is qua mogelijkheden. En net daardoor extra uitdagend voor de arrangeur in mij. Esthetische problemen heb ik niet met het feit dat ik me waag aan bewerkingen van het oeuvre van de grote Bach. Arrangeren is een fenomeen van alle tijden.’

In zijn bewerking voor orgel van een van Vivaldi’s vioolconcerti, vraagt Bach expliciet om extreem lage tonen. ‘Om dat te verwezenlijken schakelen we voor dit project niet enkel elektronische middelen in, maar ook een vijfde instrument: de tubax, een contrabassaxofoon. Leuk is dat ikzelf dat uiterst zeldzame instrument bespeel. Het klinkt misschien lullig. Maar door opnieuw zelf te musiceren, voel ik me als herboeren.’

Blindman [sax]: cd-releaseconcert op 8 september in Flagey, Brussel. Daarna tournee. Info op www.blindman.be

Bach onder een vergrootglas

Bachs orgelmuziek is een rijke mix van allerlei genres, vormen en stijlen. Hij wisselt er complexe meerstemmige weefsels af met verfrissende Italiaanse muziek, die hij voor orgel arrangeerde. Deze opname biedt daarvan een mooi overzicht. Behalve de imposante Passacaglia in do klein, bevat de cd ook enkele preludes en fuga’s en een bewerking die Bach maakte van een vioolconcerto van Vivaldi.
Maar waarom zou je deze muziek beluisteren in een uitvoering door vijf saxofonisten? Dit is Bach onder een vergrootglas. Meer dan de eenzame organist ooit zou kunnen, soigneren de vijf musici elk hun melodische lijnen. Zelfs de contrabassaxofoon verbaast met zijn transparante articulatie. De intonatie is loepzuiver en de speelstijl doordacht.
Wel doet de microscopische benadering na een tijdje dromen van de grootsheid en mooi gemengde klank van het orgel en de akoestiek waarin dat instrument doorgaans weerklinkt. (ese)

‘32 Foot/ The organ of Bach’. Blindman (sax). Uit bij EMI/Klara. Vanaf 16/9 ligt ook de box ‘Blindman Collected’ in de rekken, met de zeven cd’s die het ensemble uitbracht.

★★★★☆

